

31-ASIS VERSLO APSKAITOS STANDARTAS „ATLYGIS DARBUOTOJUI“

(Žin., 2008, Nr. 148-5967; 2009, Nr. 152-6871)

I. BENDROSIOS NUOSTATOS

1. Šio standarto tikslas – nustatyti atlygio darbuotojui apskaitos ir pateikimo finansinėse ataskaitose tvarką.
2. Standartas taikomas atlygio darbuotojui apskaitai nepaisant jo užimamų pareigų, darbo dienos trukmės, nuolatinio ar laikino darbo.
3. Šis standartas netaikomas darbuotojui sumokėtų išmokų, skirtų išlaidoms kompensuoti, apskaitai.

II. PAGRINDINĖS SĄVOKOS

Akcijų verte pagrįstas atlygis – pagal įmonės nuosavybės vertybinių popierių vertę darbdavio apskaičiuotas atlygis.

Darbo laikas – laikas, kurį darbuotojas privalo dirbti jam pavestą darbą.

Atlygis darbuotojui – bet koks atlygis įmonės darbuotojui už atliktą darbą.

Kompensuojamas ne darbo laikas – teisės aktais, kolektyvine, darbo sutartimi ar kitaip reglamentuotas ne darbo laikas, už kurį mokamas atlygis.

III. ATLYGIS DARBUOTOJUI

4. Balanse atlygio darbuotojui įsipareigojimai gali būti parodomi trumpalaikių ir ilgalaikių įsipareigojimų dalyse.
5. Pagal šį standartą įvertinimo tikslais atlygis darbuotojui skirstomas į trumpalaikį, ilgalaikį, akcijų verte pagrįstą atlygį ir išeitines išmokas.
6. Trumpalaikis atlygis darbuotojui yra toks, kuris išmokamas per dvylika mėnesių nuo laikotarpio, per kurį darbuotojas atliko darbą, pabaigos.
7. Ilgalaikis atlygis darbuotojui yra toks, kurio neprivaloma išmokėti per dvylika mėnesių nuo laikotarpio, per kurį darbuotojas atliko darbą, pabaigos.
8. Pagal atskirus susitarimus atlygį darbuotojui įmonė gali mokėti pasibaigus darbo santykiams su juo.
9. Akcijų verte pagrįstas atlygis yra toks, kuris apskaičiuojamas pagal įmonės nuosavybės vertybinių popierių vertę arba kuris gali būti suteikiamas akcijomis, akcijų pasirinkimo pirkti sandoriais ar kitais nuosavybės vertybiniais popieriais.
10. Priėmus sprendimą nutraukti darbo santykius, darbuotojui gali būti išmokama išeitinė išmoka.
11. Šio standarto nuostatos taikomos neatsižvelgiant į tai, ar atlygis išmokamas pačiam darbuotojui, jo sutuoktiniui, vaikams, išlaikytiniams ar kitiems asmenims.

IV. TRUMPALAIKIO ATLYGIO DARBUOTOJUI PRIPAŽINIMAS IR ĮVERTINIMAS DARBDAVIO APSKAITOJE

12. Atlygio darbuotojui už atliktą darbą sąnaudas įmonė turi pripažinti tą ataskaitinį laikotarpį, kada darbuotojas atliko darbą, nepaisant to, kada priskaičiuota suma bus išmokama.

13. Jei darbuotojui išmokėta didesnė suma už priskaičiuotą atlygį ir jei šią sumą įmonė galės susigrąžinti arba ja sumažinti darbuotojui mokėtinas sumas, permokėtą sumos dalį įmonė turi pripažinti turtu.

14. Jei darbuotojui išmokėta didesnė suma už priskaičiuotą atlygį ir jei jos įmonė negalės susigrąžinti arba ja sumažinti darbuotojui mokėtinų sumų, permokėtą sumos dalį įmonė turi pripažinti sąnaudomis.

15. Atlygis darbuotojui pagal įmonės pasirinktą apskaitos politiką gali būti priskiriamas sąnaudoms, teikiamų paslaugų, gaminamos produkcijos ar kito gaminamo turto savikainai.

16. Įmonė turi pripažinti visas sąnaudas, susijusias su numatomu trumpalaikiu atlygiu darbuotojui už mokamą darbo ir kompensuojamą ne darbo laiką. Tokio atlygio pavyzdžiai gali būti:

16.1 darbo užmokestis, socialinio draudimo, garantinio fondo įmokos;

16.2 darbo užmokestis už atostogas;

16.3 kompensacijos už darbo laiką, sugaištą vykdant valstybines ir visuomenines pareigas;

16.4 ligos pašalpa, kurią moka darbdavys;

16.5 darbo užmokesčio priedai, priemokos;

16.6 premijos;

16.7 darbo užmokestis už viršvalandinį darbą;

16.8 darbo užmokestis už darbą naktį, poilsio ir švenčių dienomis;

16.9 nepiniginis atlygis, toks kaip sveikatos draudimas, nemokamos prekės ar paslaugos ir pan.

17. Kompensuojamas ne darbo laikas gali būti skirstomas į kaupiamąjį ir nekaupiamąjį laiką.

18. Kaupiamasis kompensuojamas ne darbo laikas yra toks, kurį galima perkelti ir panaudoti būsimais laikotarpiais, jei per ataskaitinį laikotarpį jis nebuvo panaudotas, pavyzdžiui, nepanaudotos kasmetinės atostogos.

19. Atlygio už kaupiamąjį kompensuojamą ne darbo laiką sąnaudas ir įsipareigojimą įmonė turi pripažinti tą patį ataskaitinį laikotarpį, kai darbuotojas atlieka darbą, kuris suteikia teisę į kompensuojamą ne darbo laiką.

20. Jei kompensuoti ne darbo laiką teisės aktų nustatyta tvarka neprivaloma, tačiau įmonė turi neatšaukiamą pasižadėjimą, ji turi pripažinti įsipareigojimą darbuotojui.

21. Nekaupiamasis kompensuojamas ne darbo laikas yra toks, kurio negalima perkelti ir panaudoti būsimais laikotarpiais, jei per ataskaitinį laikotarpį jis nebuvo panaudotas. Jei priklausęs ne darbo laikas per ataskaitinį laikotarpį nepanaudojamas ir darbuotojui nesuteikia teisės gauti atlygį, įsipareigojimas darbuotojui nepripažįstamas.

22. Ataskaitinio laikotarpio pabaigoje įmonė turi pripažinti visus įsipareigojimus darbuotojui ir atlygio už mokamą darbo ir kompensuojamą ne darbo laiką sąnaudas.

23. Įmonė turi pripažinti premijų ar kitų priedų ir priemokų sąnaudas ir įsipareigojimą, jei ji turi teisinį įsipareigojimą ar neatšaukiamą pasižadėjimą skirti tokį atlygį darbuotojui ir gali šį įsipareigojimą patikimai įvertinti.

24. Įmonės teisinis įsipareigojimas ar neatšaukiamas pasižadėjimas laikomas patikimai įvertintu tik tada, jei atlygis gali būti nustatytu būdu apskaičiuojamas iki finansinių ataskaitų sudarymo datos.

V. ILGALAIKIO ATLYGIO DARBUOTOJUI PRIPAŽINIMAS IR ĮVERTINIMAS DARBDAVIO APSKAITOJE

25. Ilgalaikis atlygis darbuotojui mokamas pagal atskirus darbdavio ir darbuotojo susitarimus, kolektyvines sutartis ar panašiai.

26. Ilgalaikio atlygio darbuotojui pavyzdžiai gali būti:

26.1 atlygis, mokamas išėjus į pensiją;

26.2 atlygis jubiliejaus proga;

26.3 kiti su darbo santykiais susiję ilgalaikiai atlygiai.

27. Susitarimai, pagal kuriuos įmonė moka atlygį (išskyrus išeitines išmokas) vienam ar daugiau darbuotojų, kai jie išeina iš darbo, yra vadinami atlygio, mokamo pasibaigus darbo santykiams, planais. Visiems tokiems susitarimams įmonė taiko šį standartą neatsižvelgdama į tai, ar yra įsteigtas atskiras ūkio subjektas įmokoms gauti ir atlygiui mokėti. Ilgalaikis atlygis darbuotojui dažniausiai būna susijęs su pensijomis.

28. Atsižvelgiant į ekonominę prasmę, gali būti apibrėžtų įmokų ir apibrėžtų išmokų planai.

29. Apibrėžtų įmokų planai yra tokie, pagal kuriuos įmonė įsipareigoja darbuotojo naudai mokėti nustatyto dydžio įmokas, kaip jo atlygio dalį, atskiram ūkio subjektui (pavyzdžiui, investiciniam fondui, pensijų fondui ar draudimo įmonei). Sumą, kurią atskiras ūkio subjektas išmokės darbuotojui, nulemia bendra įmonės darbuotojo naudai sumokėtų įmokų suma ir gaunama šios sumos investicijų grąža.

30. Įmonė neprisiima jokios rizikos, kad pagal apibrėžtų įmokų planus mokamas atlygis bus mažesnis nei tikisi darbuotojas ir dėl to įmonė neįsipareigoja mokėti jokių papildomų įmokų.

31. Pagal apibrėžtų įmokų planus įmonės mokamos įmokos pripažįstamos sąnaudomis tą laikotarpį, kada patiriamos, jei darbuotojo darbo santykiai, suteikiantys teisę į tokio plano atlygį, nėra nutraukti.

32. Jei pagal apibrėžtų įmokų planą sumokėtos įmokos yra didesnės už mokėtiną įmoką ir jei šią sumą įmonė galės susigrąžinti arba ją sumažinti mokėtiną sumą, permokėtą sumos dalį įmonė turi pripažinti turtu.

33. Jei pagal apibrėžtų įmokų planą įmokos bus mokamos po dvylikos mėnesių nuo laikotarpio, per kurį darbuotojas atliko darbą, suteikiantį teisę į tokį atlygį, pabaigos, jos turi būti diskontuojamos iki dabartinės vertės.

34. Draudimo įmokos, mokamos įmonės už darbuotoją pagal gyvybės draudimo, sveikatos draudimo ar draudimo nuo nelaimingų atsitikimų sutartis, pripažįstamos sąnaudomis tą laikotarpį, kada patiriamos, išskyrus atvejus, kai pagal gyvybės draudimo sutartį naudos gavėjas yra darbdavys. Kai pagal gyvybės draudimo sutartį naudos gavėjas yra darbdavys, kaupimui skirta draudimo įmokos dalis pripažįstama finansiniu turtu ir apskaitoje registruojama pagal 18-ojo verslo apskaitos standarto „Finansinis turtas ir finansiniai įsipareigojimai“ reikalavimus, o kita draudimo įmokos dalis pripažįstama sąnaudomis.

35. Kiti atlygio, mokamo pasibaigus darbo santykiams, planai vadinami apibrėžtų išmokų planais. Pagal tokius planus įmonė įsipareigoja mokėti iš anksto apibrėžtas atlygio darbuotojams sumas ir papildomas įmokas atskiram ūkio subjektui, jei to reikės, kad užtikrintų sutartą atlygį dabartiniams ir buvusiems darbuotojams.

36. Visa rizika, kad pagal apibrėžtų išmokų planus mokamam atlygiui reikės didesnių įmokų nei tikimasi ar kad investuoto turto neužteks numatomam atlygiui sumokėti, tenka darbdaviui.

37. Kiekvieno balanso datą įmonė nustato apibrėžtų išmokų plano turto tikrąją vertę ir įsipareigojimo, garantuojančio apibrėžtų išmokų plano atlygį, dabartinę vertę. Plano įsipareigojimo dabartinei vertei nustatyti taikomas aktuarinio įvertinimo metodas. Aktuarinis vertinimas atliekamas atsižvelgiant į šias prielaidas:

37.1. demografinės, tokias kaip darbuotojų mirtingumas, kaita, išėjimas į pensiją ir pan.;

37.2. finansinės, tokias kaip diskonto norma, būsimų atlyginimų dydis ir pan.

38. Jei tolesnis darbuotojo darbas įmonėje daro įtaką atlygiui, gautinam pagal apibrėžtų išmokų planą, taikant aktuarinio vertinimo metodą įmonės įsipareigojimai pagal šį planą gali būti pripažinti nuosekliai nuo darbuotojo įtraukimo į apibrėžtų išmokų plano dalyvių sąrašą iki to laiko, kai tolesnis darbas įmonėje neteiks jam teisės į didesnę atlygį. Įmonė gali pasirinkti ir kitokius sąnaudų ir įsipareigojimų pripažinimo būdus, jeigu pagal juos apibrėžtų išmokų plano įsipareigojimai bus įvertinami tiksliau.

Standartas papildytas nauju punktu:

Nr. VAS-10, 2009-12-17, Žin., 2009, Nr.152-6871(2009-12-24)

39. Įmonė turi registruoti įsipareigojimą, jei apibrėžtų išmokų plano turto tikroji vertė yra mažesnė už įsipareigojimo, garantuojančio apibrėžtų išmokų plano atlygį, dabartinę vertę.

Pakeistas punkto numeris:

Nr. VAS-10, 2009-12-17, Žin., 2009, Nr.152-6871(2009-12-24)

40. Padidėjus ar sumažėjus apibrėžtų išmokų plano dabartinei įsipareigojimo arba turto tikrajai vertei, pripažįstamas pelnas ar nuostolis, kuris parodomas pelno (nuostolių) ataskaitoje to laikotarpio, kai jis atsiranda. Gali būti daroma to paties apibrėžtų išmokų plano pelno ir nuostolių tarpusavio užskaita.

Pakeistas punkto numeris:

Nr. VAS-10, 2009-12-17, Žin., 2009, Nr.152-6871(2009-12-24)

41. Jei apibrėžtų išmokų planas įvykdomas ar sumažinamas, įmonė apskaičiuoja susidariusį pelną arba nuostolius.

Pakeistas punkto numeris:

Nr. VAS-10, 2009-12-17, Žin., 2009, Nr. 152-6871(2009-12-24)

42. Planai, kurie turi tiek apibrėžtų įmokų, tiek apibrėžtų išmokų planų požymių, laikomi apibrėžtų išmokų planais.

Pakeistas punkto numeris:

Nr. VAS-10, 2009-12-17, Žin., 2009, Nr. 152-6871(2009-12-24)

43. Jei įmonė įsipareigoja nustatyto dydžio įmokas, kaip darbuotojo atlygio dalį, jo naudai kaupiti pati, jų apskaitai ji taiko šio skyriaus nuostatas.

Pakeistas punkto numeris:

Nr. VAS-10, 2009-12-17, Žin., 2009, Nr. 152-6871(2009-12-24)

44. Įmonė kiekvieno ataskaitinio laikotarpio pabaigoje turi pripažinti kito ilgalaikio atlygio sąnaudas ir įsipareigojimą, jei ji turi teisinį įsipareigojimą ar neatšaukiamą pasižadėjimą skirti tokį atlygį darbuotojui ir gali šį įsipareigojimą patikimai įvertinti.

Pakeistas punkto numeris:

Nr. VAS-10, 2009-12-17, Žin., 2009, Nr. 152-6871(2009-12-24)

VI. AKCIJŲ VERTE PAGRĮSTO ATLYGIO APSKAITA

45. Darbo užmokesčio dalis, priedas ar kitas su darbu susijęs atlygis darbuotojui gali būti mokamas akcijomis, akcijų pasirinkimo pirkti sandoriais ar kitais nuosavybės vertybiniais popieriais (toliau – akcijos) arba atlygio dydis apskaičiuojamas remiantis akcijų verte.

Pakeistas punkto numeris:

Nr. VAS-10, 2009-12-17, Žin., 2009, Nr. 152-6871(2009-12-24)

46. Už tam tikrą atlygį iš darbuotojo gautų paslaugų vertės dažniausiai tiesiogiai nustatyti neįmanoma. Kadangi gautų paslaugų tikrąją vertę nustatyti sudėtinga, įmonė darbuotojo suteiktų paslaugų tikrąją vertę turi nustatyti remdamasi suteiktų akcijų tikrąja verte. Nenustačius tikrosios suteiktų akcijų vertės, gali būti neįmanoma nustatyti tikrosios atlygio darbuotojui vertės.

Pakeistas punkto numeris:

Nr. VAS-10, 2009-12-17, Žin., 2009, Nr. 152-6871(2009-12-24)

47. Akcijų tikroji vertė turi būti nustatoma jų suteikimo datą.

Pakeistas punkto numeris:

Nr. VAS-10, 2009-12-17, Žin., 2009, Nr. 152-6871(2009-12-24)

48. Jei akcijų tikroji vertė negali būti patikimai nustatyta, tai atlygio darbuotojui vertė bus lygi nominaliai akcijų vertei.

Pakeistas punkto numeris:

Nr. VAS-10, 2009-12-17, Žin., 2009, Nr. 152-6871(2009-12-24)

49. Akcijų vertė pagrįstas atlygis gali būti mokamas tik įgyvendinus konkrečias sąlygas. Pakeitus akcijų suteikimo sąlygas, pakeitimų, jei jie daro poveikį atlygio vertei, rezultatai turi būti registruojami apskaitoje.

Pakeistas punkto numeris:

Nr. VAS-10, 2009-12-17, Žin., 2009, Nr. 152-6871(2009-12-24)

50. Per laikotarpį, kai įsipareigojimai darbuotojui yra vykdomi, kiekvieną finansinių ataskaitų datą ir įsipareigojimo įvykdymo datą įmonė turi įvertinti juos tikrąja verte, bet kokius tikrosios vertės pasikeitimus pripažinti pelnu arba nuostoliais ir parodyti pelno (nuostolių) ataskaitoje.

Pakeistas punkto numeris:

Nr. VAS-10, 2009-12-17, Žin., 2009, Nr. 152-6871(2009-12-24)

VII. IŠEITINĖS IŠMOKOS

51. Išaitinės išmokos pripažįstamos, kai priimamas sprendimas nutraukti darbo santykius su darbuotoju ir jei įmonė ketina mokėti išaitines išmokas. Įsipareigojimas atsiranda ne dėl darbuotojo atliekamo darbo, o nutraukiant darbo santykius su juo.

Pakeistas punkto numeris:

Nr. VAS-10, 2009-12-17, Žin., 2009, Nr. 152-6871(2009-12-24)

52. Įmonė išaitines išmokas turi pripažinti, jei ji turi teisinį įsipareigojimą ar neatšaukiamą pasižadėjimą.

Pakeistas punkto numeris:

Nr. VAS-10, 2009-12-17, Žin., 2009, Nr. 152-6871(2009-12-24)

53. Išaitinės išmokos įmonei ateityje ekonominės naudos neteiks, todėl pripažįstamos sąnaudomis tą laikotarpį, kurį patiriamos.

Pakeistas punkto numeris:

Nr. VAS-10, 2009-12-17, Žin., 2009, Nr. 152-6871(2009-12-24)

54. Jei darbdavys ir darbuotojas susitaria, kad apskaičiuotos išaitinės išmokos bus mokamos praėjus dvylikai mėnesių po finansinių ataskaitų datos, jos turi būti diskontuojamos iki dabartinės vertės.

Pakeistas punkto numeris:

Nr. VAS-10, 2009-12-17, Žin., 2009, Nr. 152-6871(2009-12-24)

VIII. INFORMACIJOS ATSKLEIDIMAS AIŠKINAMAJAME RAŠTE

55. Aiškinamajame rašte turi būti atskleidžiama:

55.1. pagal apibrėžtų įmokų planus sąnaudomis pripažinta suma;

55.2. pagal apibrėžtų išmokų planus:

55.2.1. pripažinto turto tikroji vertė;

55.2.2. pripažintų įsipareigojimų dabartinė vertė;

55.2.3. suma, kuri buvo įtraukta į pelno (nuostolių) ataskaitą;

55.3. kita reikšminga informacija.

Pakeistas punkto numeris:

Nr. VAS-10, 2009-12-17, Žin., 2009, Nr. 152-6871(2009-12-24)

IX. BAIGIAMOSIOS NUOSTATOS

56. Pirmą kartą taikant šį standartą, turto ir įsipareigojimų, susijusių su atlygiu darbuotojams, apskaitos politikos pakeitimo poveikio rezultatas parodomas koreguojant nepaskirstytojo pelno (nuostolių) likutį ataskaitinio laikotarpio pradžioje, o aiškinamajame rašte pateikiant atitinkamus paaiškinimus.

Pakeistas punkto numeris:

Nr. VAS-10, 2009-12-17, Žin., 2009, Nr. 152-6871(2009-12-24)

57. Pagal šį standartą tvarkoma 2009 m. sausio 1 d. ir vėliau prasidedančių finansinių metų apskaita ir sudaromos 2009 m. sausio 1 d. ir vėliau prasidedančių ataskaitinių laikotarpių finansinės ataskaitos. Šis standartas gali būti taikomas ir sudarant ankstesnio ataskaitinio laikotarpio finansines ataskaitas.

Pakeistas punkto numeris:

Nr. VAS-10, 2009-12-17, Žin., 2009, Nr. 152-6871(2009-12-24)